د نړۍ ۷ عجايبې

سرچینه :

بېلابېلې سرچينې

Ketabton.com

ژباړن :

مختار احمد احسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نړۍ ۷ عجايبي

سرچينه:
بيلابيلي ويبپاڼي

ژبــــاړن:
مختار احمد احسان

کال: ۱۳۸۹ل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چاپ حقوق د ژباړن سره خوندي دي.

د کتاب ځانګړني:

کـــتـــــــاب	::: د نړۍ اووه عجايبي
ســــرچــيـــنه	::: ببلابېلي ويبپاڼې
ژبـــــــــــاړن	::: مختار احمد احسان (۱۲)
د ژباړن برېښناليک	::: mukhtar.ehsan@gmail.com
دژبـــاړلــو نېټــه	::: د ۲۰۰۹ زېږديز کال د ډسمبر مياشت
کمپـــوز او ډيــزاين	::: پخپله ژباړن
انــلايــن چـــاري	::: لراوبر ډاټ کام – www.Larawbar.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ:

وټولو هغو افغانانو ته چي دهیواد د لرغونو ودانیو، آثارو او موادو
په خوندي کولو کي خپله ونډه اخلي.

مختار احمد احسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیــولیک

تقریظ ۷

پخوانۍ اووه عجایبي ۱۰

د منځنیو پېړیو (۱۴۰-۵۰ ع) اووه عجایبي ۱۵

اوسنۍ (عصري) اووه عجایبي ۲۰

۱. چیچن ایتزا - میکسیکو ۲۲

۲. المسیح المخلص - برازیل ۲۷

۳. کولوسیوم – ایتالیا ۳۰

۴. دچین دیوال – چین ۳۴

۵. ماچو پیچو – پیرو ۳۹

۶. پترا – اردن ۴۳

۷. تاج محل – هندوستان ۴۸

سرچینې ۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقریظ

بسم الله الرحمن الرحيم

ګران مختار احمد احسان صاحب، سلامونه

ستاسی ژباړلی کتاب (د نړۍ ۷ عجایبی) چی زما د لیدو لپاره مو رالیږلی وو وکوت. خوښ می سو؛ یو دا ، څرنګه چی ددغو عجايبو ځینی ما خپله لیدلی دي نو ماته يې زما زاړه یادونه رایاد کړل. بل داچی، دداسی کتابونو لوستنه ګټور دي. ددغه کتاب د مندرجو عجائبو په لیدو او دهغو په باره کی د معلوماتو له لاري زموږ د وخت خلک د پخوانيو خلکو او واکمنانو عظیم الشان کار او ستر هوډ ګوري چی موږ ته یو درس او ځینی وخت عبرت دی. موږ ګورو چی ځینو واکمنانو د خپل جاه و جلال د ښوولو او د نورو د تعجيزولو لپاره محیر العقوله ماڼۍ، باغونه او بناوي جوړي کړيدي، ځینو بیا د خپل واک د تلپاته خوندي کولو په منظور د دښمن د راتلو په لارکی لوی او اوږده سنګري دیوالونه وهلی دي، ځینو د خپل دین او چا دخپلی معشوقې سره د بیکچه مینی په ثبوت کی بی مثاله ښکلی معبدونه، قبرونه او ماڼۍ درولی دي. که ځوک ښه ځير سی ددې ټولو عجائبو د رامنځته کیدو اصلی محرک عشق دی. حضرت رحمان بابا څه ښه وايي:

د همه ؤ مخلوقاتو پلار دی دا   دا دنیا ده خدای له عشقه پیدا کړې

هو، دنیا له عشق او محبته پیدا سویده او د پرمختګ راز يې هم په همدي کي نغښتي دي. یو ماشوم دخپل مور و پلار د محبت محصول دي. دغه ماشوم د مور د میني په غیږ کي او د پلار د مهربانۍ تر سیوري لاندي لوي سي، عالم سي، مجاهد سي، قهرمان سي، او د ولس غرقه بیړۍ د نجات ساحل ته ورسوي. شخصیت، عقیده، ټولنه، وطن، امت، انساني ارزښونه، او ... ټول په عشق و محبت لاسته راتلاي سي، ساتل کیداي سي او ځلیداي سي. عشق او محبت د ژوند محرک دي او هغه ته معني ورکوي. عشق دي چي په چا ځان او جهان پيژني. دا عشق دي چي خلک په ظاهره د ناشوني او خطرناکه کار و سرته رسولو ته هڅوي او په کوي يې. دا عشق دي چي خلک و قرباني او سربښندني ته وربولي. دا عشق او محبت دي چي د آزادي د لاري یو مجاهد په تش لاس د یو لوي بیرحمه وسله وال

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواک پر ټانکونو په خوشحالي ورزغلوي او د باروتو واسکت په اغوندي. دا عشق دی چې د نړۍ ډېر عجايب او محيرالعقول يادګارونه يې منځته راوړيدي د کوم چې تاسی څو نمونی راټولی کړيدي. ددغه کتاب مطالعه نوی نسل ته ښئي چې که څوک د ځان، ټولنی، امت او انسانيت جوړونه، ښيګڼه او غوړونه غواړي نو په کار ده چې د پوهی څنګته په ځان کی عشق پيدا کړي. عشق عجايب او په ظاهر ناشونی اسانوي.

تاريخونه دي جوړ کړي عاشقانو

هسي نه چي هر بزدله هوښيارانو

ګران مختاراحمد جانه ! زه تاسی ته ددغه کتاب د تأليف مبارکی وايم او د ورته نورو ګټورو کتابونو د ليکلو توفيق درته غواړم. إنه هو السميع الدعاء. درناوي

دکتور فاروق أعظم

کابل-۲۵ غبرګولی ۱۳۸۹هـ ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نړۍ اووه عجايبي

پیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوانی اووه عجایبي

دنړۍ اووه عجایبي د نړۍ هغه اووه ځانګړي معمارۍ دي چي د جوړښت ، زړښت یا ښایست له پلوه د عجایبو په لیست کي درېدلي دي .
یونانیانو ته د ۷ عدد یوه ځانګړې معنی درلودله چي دبیلګي په توګه سره ۷ سیارې ، ۷ بېلابېل رنګونه، ۷ داونۍ ورځي، ۷ ساینسونه او داسي نور له ۷ برخو څخه تشکیل سوي شیان یادولائ سو. ځکه نو باید دنړۍ دډېر و زیاتو عجایبو معماریو څخه یوازي ۷ عجایبي ټاکل سوي وائ، هغه وو چي ددې معماریو لپاره د ۷ تعداد وټاکل سو .

پخوانی اووه عجایبي د تاریخي او یا کلاسیکي عجایبو په نامه سره هم یادېږي چي که څه هم دوې عجایبي د بابل اویزان باغونه او د خوفو هرم یې د یونانیانو لخوا نه وې جوړې سوي خو دا عجایبي ځکه په دې لیست کي شاملي وې چي د لوی سکندر لخوا یې د فتحه سویو سیمو د سرحدونو په دننه کي موجودیت درلود .

د پخوانیو ۷ عجایبو نومونه:

۱. په مصر کي د جیزه لوی هرم
۲. په عراق کي د بابل اویزان باغونه
۳. په یونان کي د زیوس (د یونانیانو رب الارباب) مجسمه
۴. په ترکیه کي د آرتمیس معبد (کلیسا)
۵. د "هالیکېرنیسکوس" په یوناني ښار کي د "ماوسولوس" مقبره
۶. په یونان کي د رودس مجسمه
۷. په مصر کي د الیکساندر برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. په مصر کي د جيزه لوی هرم

۲. په عراق کي د بابل اويزان باغونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

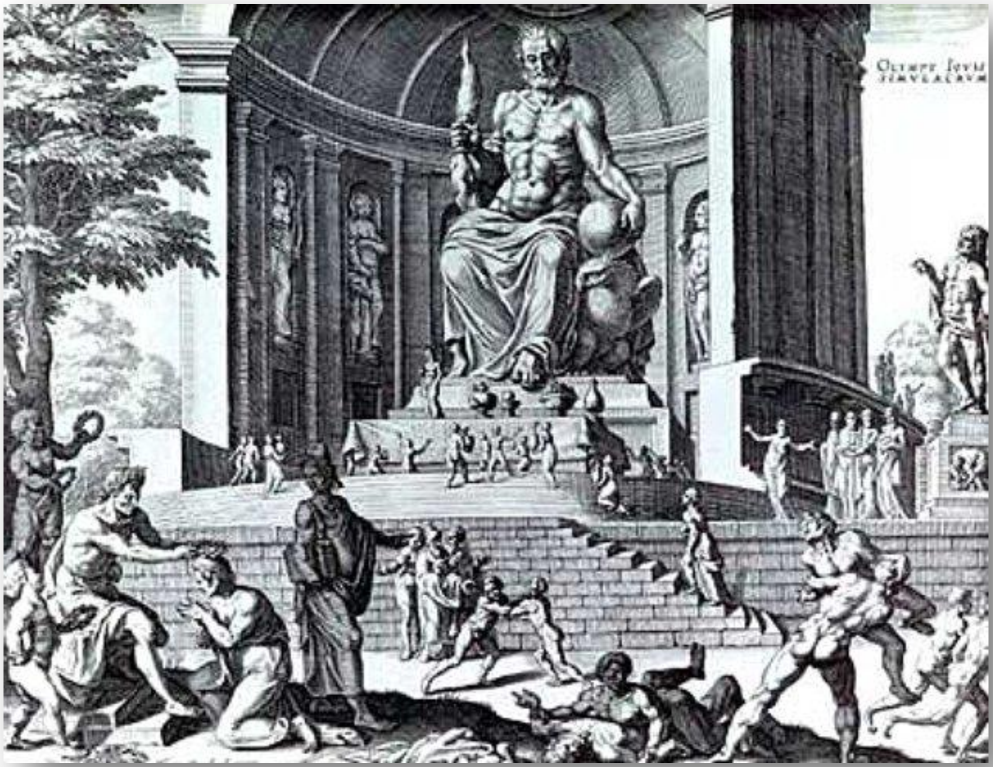

۳. په یونان کې د زیوس (د یونانیانو رب الارباب) مجسمه

۴. په ترکیه کې د آرتمیس معبد (کلیسا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. د "هالیکېرنېسکوس" په یوناني ښار کې د "ماوسولوس" مقبره

۶. په یونان کې د "رودس" غټه مجسمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. په مصر کې د الیکساندر برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

د منځنیو پېړیو (۱۴۰-۵۰ ع) اووه عجایبې

د نړۍ د ۷ عجايبو د زياترو ليستونو په اړه ويل سوي دي چي دا عجايبې په منځنيو پېړيو کي موجودي وې. په دې ليستونو کي يادي سوي زياتره ودانۍ د منځنيو پېړيو څخه ډېر پخوا جوړي سوي دي. د منځنيو پېړيو د ۷ عجايبو ليستونه په بېلابېلو نومونو سره نومول سوي دي، لکه:

- د منځنيو پېړيو عجايبې (په دې عجايبو کي د عجايبو تعداد نامعلوم و.)
- د منځنيو پېړيو ۷ عجايبې
- د منځنيو پېړيو د فکر او د معماري فن عجايبې

د منځنيو پېړيو د ځينو بېلابېلو ۷ عجايبو نومونه:

۱. په انګلستان کي ستونهېنج (Stonehenge)

۲. د ایټالیا په مرکز روم کي کولوسيوم (Colosseum)

۳. په مصر کي د کوم هديره

۴. د چين په شمال کي د چين ديوال

۵. په چين کي د "پرسلاين" برج

۶. په ترکيه کي هاجيه سوفيا

۷. په ايټاليا کي د پيزا برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. په انګلستان کي ستونهينج (Stonehenge)

۲. د ایتالیا په مرکز روم کي کولوسیوم (Colosseum)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. په مصر کي د "کوم" هديره

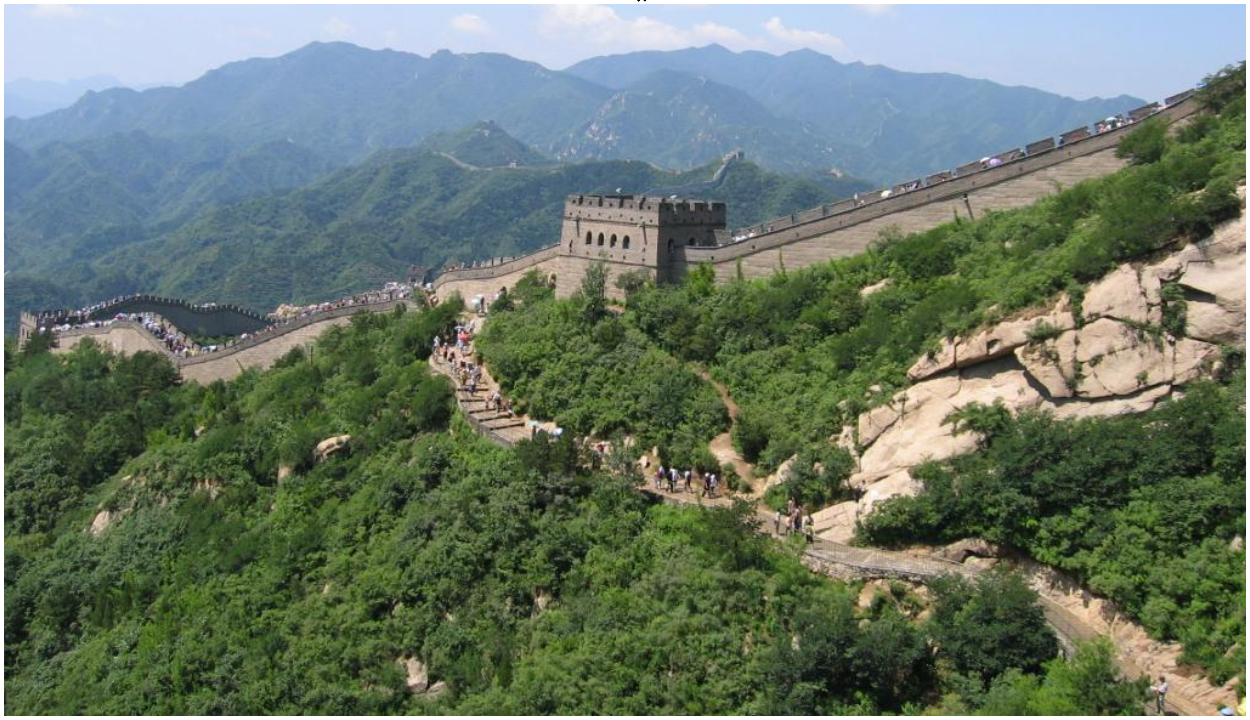

۴. د چين ديوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

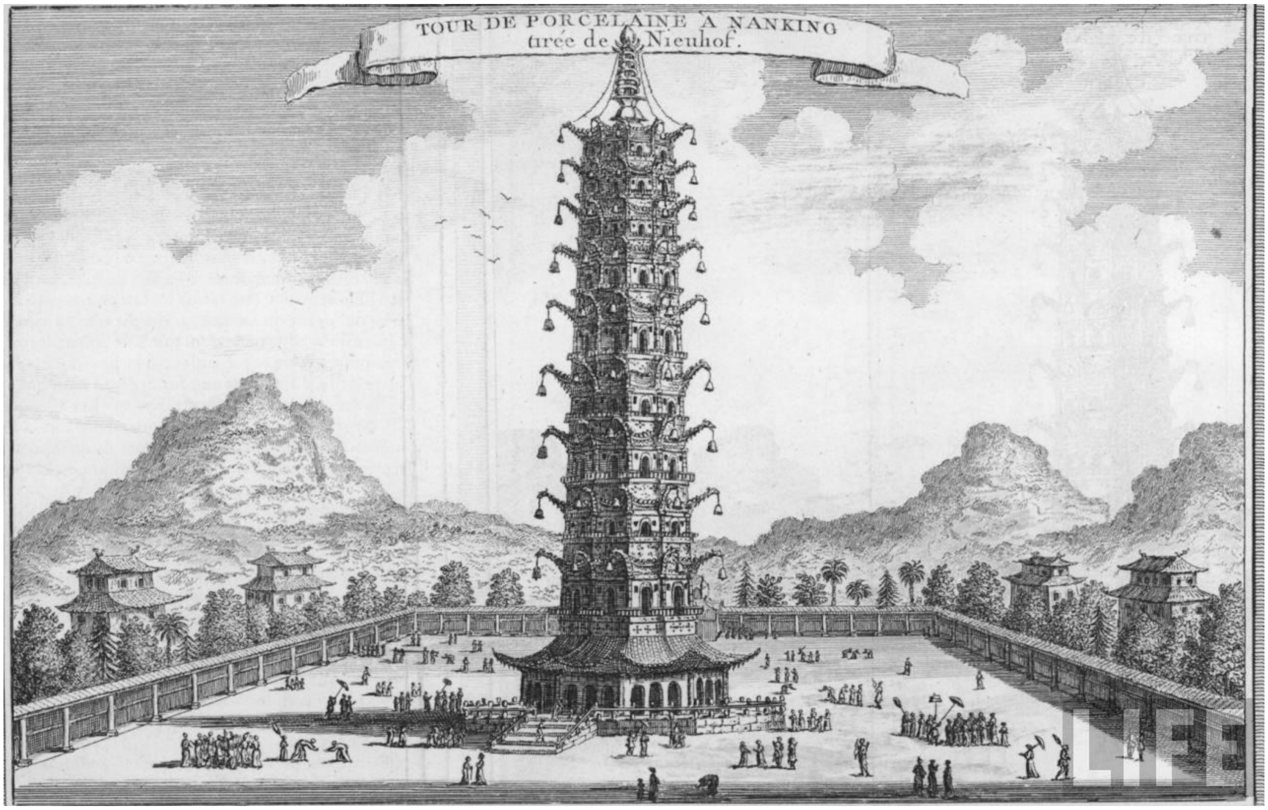

۵. په چین کي د "پرسلاین" برج

۶. په ترکیه کي "هاجیه سوفیا "

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. په ایټالیا کې د "پیزا" برج

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسنۍ (عصري) ۷ عجايبي

د ۷ عجايبو په ويبپاڼه کي د ۲۰۰۲ زېږديز کال د اګست په مياشت کي يو ليست، چي د نړيوالو تجعبه معماريو څخه ۱۴ په زړه پوري معمارۍ پکښي موجودي وې، په دې نيت پرليکه سو چي د نړۍ په ګوټ-ګوټ کي به ټول وګړي خپل د خوښي معمارۍ يا ښايسته جوړ سوئ ځای انتخابوي او رايه به ورکوي، څو د رايي ورکولو وروسته ۷ زياتي رايي وړونکي معمارۍ د نړۍ د ۷ عجايبو په نامه سره ونومول سي.

د اوسني ۷ عجايبو د ټولني په وينا په دې انتخاباتو کي تر سل ميليونو ډېرو وګړو د انټرنيټ او د موبايل د پيغام (SMS) له لاري خپلي رايې ورکړې چي په نتيجه کي يې لاندي ذکر سوي ۷ عجايبي د ۲۰۰۷ زېږديز کال د ۷ مياشتي په ۷مه نېټه د پرتګال په مرکز ليسبون کي اعلان کړل سوې:

۱. چيچن ايټزا – ميکسيکو

۲. المسيح المخلص – برازيل

۳. کولوسيوم – ايټاليا

۴. د چين ديوال – چين

۵. ماچو پيچو – پيرو (پيرو د جنوبي امريکا په لويديځ کي موقعيت لري.)

۲. پترا – اردن

۷. تاج محل – هندوستان

همدارنګه د دې ۷ عجايبو سره ترڅنګ په نړۍ کي د ډېرو نورو ۷ عجايبو ليستونه هم سته چي هر يو يې ځانته بېل نوم لري، د بېلګي په توګه د ځينو عجايبو د ليستونو نومونه په لاندي ډول دي:

- د نړۍ ۷ طبيعي عجايبي

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د امریکا د نن ورځي نوي ۷ عجایبي
- د امریکا د ملکي انجینرانو ټولنه
- تر اوبو لاندي نړیوالي ۷ عجایبي
- د نړی ۷ صنعتي عجایبي
- د سفر نړیوال ۷ عجایبي: دا عجیابي بیا پر دوو برخو وېشل کیږي:
  - ۱. د سفر نړیوالي طبیعي ۷ عجایبي
  - ۲. د سفر نړیوالي مصنوعي ۷ عجایبي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. چیچن ایتزا – میکسیکو

چیچن ایتزا د نړۍ د ۷ عجایبو څخه یو زړه راکښونکی تعجبه ځای دئ چي د ۲۰۰۷ زېږدیز کال د جولای د میاشتي په ۷مه نېټه د پرتګال په مرکز لیسبون کي د رسمي مراسمو په ترڅ کي د نړۍ د تعجبه ځای په حیث اعلان کړل سو .

"چیچن ایتزا " د مایا دقوم یو دمهم ترینو او مشهوره ښارونو څخه یو ښار وو چي د "کوکولکان هرم " پکي واقع دئ. د کوکولکان هرم چي "ال کېسټیللو " هم ورته ویل کیږي ځیني ته ورته هرم دئ . دا هرم په میکسیکو کي یو دمشهور ترینه معماریو څخه شمېرل کیږي چي د مایا دقوم په مټ سره جوړ سوئ دئ. مایا دمیکسیکو په جنوب او د مرکزي امریکا په شمال کي اوسېدونکئ قوم دئ چي شمېر یې ۸ و ۹ میلیونو کسانو ته رسیږي.
د کوکولکان هرم هغه هرم دئ چي په څلورو خواوو کي یې ځیني جوړي سوي دي چي د هرې خوا ځیني یې بیا په خپل وار سره پوره ۹۱ ځیني لري؛ ټوله ۳۶۴ ځیني کیږي. ددې مشهوره هرم لوړوالی ۲۴ متره دئ چي دلوړي برخي په شمول یې لوړوالی ۳۰ مترو ته رسیږي. همدارازددې هرم پر سر یو معبد هم موجود دئ.
چیچین ایتزا د مایا (مایا هغه ځای دئ چیري چي د مایا قوم اوسیږي: مرکزي امریکا او جنوبي میکسیکو.) په شمال کي د کښتو اوارو مځکو سره یو سیمه ییز او مرکزي ځای وو چي ښلا ښلي په زړه پوري او زړه راکښونکي معماری پکښي موجودي دي.

د چیچین ایتزا څارنه او نظارت د میکسیکو د " INAH " موسیسې لخوا کیږي او مځکه یې د برېچانو د کورنۍ مځکه ده، خو ددې ځای کنډوالې او خرابې بیا فډرالي شتمنۍ دي.

په چیچن ایتزا کي د کوکولکان د هرم څخه ماسېوا نوري په زړه پوري ودانۍ هم موجودي دي چي په لاندي ډول دي:

- لرغون پېژندونکو په ایتزا چیچن کي د "میسوامېریکن بالګېم " لپاره ډېر میدانونه تشخیص کړي دي چي یو د هغو څخه "ګریټ بال کورټ (Great Ball Court) " نومیږي. دا میدان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوکولکان هرم د شمال لوېدیځ څخه په ۱۵۰ متري کي واقع دئ چي پخوا یو د غټ ترینو میدانونو څخه شمېرل کېدئ. لرغونی میدان ۱۲۲ په ۲۸ متره کي اندازه لري او شاوخوا دېوالونو یې ۱۲ متره (۳۹ فوټه) لوړوالی لري.

Great Ball Court

- په چیچن ایتزا کي یوه بله موجوده ودانۍ د "ټزومپېنټلي" په نامه یادېږي.
- اوساریو: دا د کوکولکان هرم ته ورته هرم دئ چي پر سر یې یو معبد موجود دئ او و څلورو خواوو ته ځینې لري. ددې هرم په مرکزي برخه کي یو غار موجود دئ چي ۱۲ متره (۳۹ فوټه) ژوروالی لري. دا غار د ۱۸۰۰ زېږدیز کال په شاوخوا کي د "ایډوارډ ایچ تومپسن" لخوا کیندل سوئ دئ. کله چي نوموړي هلته سکلیټونه، طلا او مرۍ پیدا کړې نو یې دا ودانۍ د (The High Priests' Temple) په نامه سره ونومول.

د چیچن ایټزا د نامه معنی:

د چیچن ایټزا چي په انګلیسي ژبه سره (Chich'en Itza) لیکل کیږي معنی {د ایټزا د څاه په خوله کي} ده. د چیچن کلیمه د (Chi) او (Ch'en) څخه تشکیله سوې کلیمه ده چي د (Chi) معنی {خوله یا څنډه} ده او (Ch'en) د {څاه} معنی ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاته سوه دا یتړا کلیمه: ددې کلیمې ټکي په ټکي معنی (د اوبو جادوګري) ده خو دا د یوه قوم نوم هم دئ چې د شمالي جزیرې سیاسي او اقتصادي واک او اختیار یې ځانته خپل کړئ وو.

تاریخ:

د "یوکېټن" (د میکسیکو د ۳۱ ایالتونو څخه یو ایالت دئ) په شمال کې یوه وچه پرته ده چې پکښې ټول رودونه ترمځکې لاندي بهیږي. هلته دوه غټ طبیعي ژور ځایونه موجود دي چې د سینوټس (Cenotes) په نامه سره یادیږی. په دې ځایونو او د چیچن په شاوخوا کې بې اندازې زیاتې اوبه سته چې د تصفیې لپاره مناسبې وي. ددې دوو سینوټسونو څخه د "ساګرېډو سینوټس" په نامه ښاه ته ورته ځای ډېر شهرت لري.
د بعضو سرچینو له مخې د میلاد څخه مخکې دمایا قوم ددې سینوټسونو په شاوخوا کې قربانۍ ورکړې دي.
سرچینې زیاتوي چې د ۱۹۰۴ زېږدیز کال څخه تر ۱۹۱۰ زېږدیز کاله پورې د "ساګرېډو سینوټس" د پاکېدو پر مهال په چیچن ایتزا کې طلا، پشم، شنه کاني، کولالي او دانسان دبدن خاوري سوی برخې موندل سوي دي.

د ساګرېډو سینټوس

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوکولکان هرم

د چیچن ایتزا مرکزي نقشه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوکولکان د هرم ختیځ خوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. المسیح المخلص – برازیل

"کریستېد ریډیمر(Christ the Redeemer) "د برازیل د "ریو د جېنایرو "په ښار کي د نړۍ په کچه د عیسی مسیح یوه مشهوره مجسمه ده چي د "کورکواډو "د غره پر څوکه د "تیجوکا فورېست" په ملي پارک کي موقعیت لري. د کورکواډو غرد ۷۰۰ مترو (۲۳۰۰ فوټو) په اندازه جګوالی لري.

نوموړي مجسمه ۳۰ متره (۹۸ فوټه) پلنه او ۲،۳۹ متره (۱۳۰ فوټه) جګوالی لري چي وزن يې ۶۳۵ ټنو ته رسیږي. د "بولیویا "د "کوچابامبا "په ښار کي تر دې مجسمې یوه بله جګ ترینه مجسمه موجوده ده چي نوم يې "کریستېو د لاکونکوړډیا "دئ. دا مجسمه بیا ۴۰، ۴۴ متره (۷،۱۳۲ فوټه) جګه او ۳۴، ۲۰ متره (۲،۱۱۲ فوټه) پلنه ده.

خو د کریستېد ریډیمر مجسمه د برازیل د کاتولیک لپاره یو ډېر مهم سمبول او رمز وواو اوس هم دئ. دا مجسمه د کانګریټو او نورو ټینګو موادو څخه جوړه سوې ده.

د کورکواډو د غره پر سره دیوي جګي مجسمې د جوړولو نظر په لمړي ځل د ۱۸۵۰ زېږدیز کال په نیمایي کي رامنځته سو، دا هغه وخت وو کله چي کاتولیکي ملا "پیډرو ماریا بوس "د شهزادګۍ ایزابېل څخه درخواست وکړ چي نوموړي دي د یوه ستر مذهبي منار د جوړولو په برخه کي مالي مرسته وکړي. شهزادګۍ ایزابېل و دي نظریې ته د عملي بڼې ورکولو په اړه هیڅ فکر ونه کړ. کله چي ددولت او کلیسا ترمنځ په ۱۸۸۹ زېږدیز کال کي د جلاوالي قوماندو رامنځته سوه نو دا پلان په مکمله توګه سره پاته سو.

وروسته دوهم پیشنهاد د کاتولیک "سیرکل آف ریو "په واسطه سره په ۱۹۲۱ زېږدیز کال کي وسو چي د غره پر سر به یوه مجسمه جوړوي. د کاتولیک دي ډلي د (Semana do Monumento) په نامه سره یو پروګرام جوړ کړ خو د خلګو څخه لاسلیکونه ټول کړي چي ددې مجسمې د ودانولو کار به حمایه کوي. همدا راز ددې پروګرام هدف د خلګو هڅول هم وه، څو خلګ خپله هم تر خپله وسه مالي مرسته وکړي. ویل کیږي چي د برازیل کاتولیکانو ددې مجسمې په جوړولو کي تر ټولو زیاتي مالي مرستي کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مجسمې په ډيزاين کي په پام کي نيول سوي وه چي د عيسوي مذهب نښه به پکښې موجوده وي او د عيسی مسيح په لاسونو کي به د نړۍ نقشه وي. خو په پای کي د ټولو مشورو څخه وروسته انتخاب په دې ډول سو چي په مجسمه کي به عيسی مسيح ولاړ وي او دواړه لاسونه به يې خلاص نيولي وي.

د انجينر "هايټور ډا سيلوا کوسټا "لخوا ددې مجسمې ډيزاين جوړ سو او د مجسمې کاڼي توږونکی (سنگ تراش) يې فرانسوی کاڼي توږونکی "پاول لانډوسکي "وو. ددې ښکلي او زړه راکښونکي معمارۍ جوړښت نهه کاله په بر کي ونيول (د ۱۹۲۲ زېږديز کال څخه بيا تر ۱۹۳۱ زېږديز کاله پوري).
د مجسمې ټوله مالي لگښت ۲۵۰۰۰۰ ډالره وو او د ۱۹۳۱ زېږديز کال داکتوبر د مياشتي په ۱۲ نېټه چي د ۱۳۱۰ زېږديز کال د ميزان د مياشتي د ۱۹ نېټې سره سمون خوري پرانستل سوه. ويل کيږي چي په دې ورځ مجسمه بايد د يوې بېړۍ په وسيله سره روښانه سوې وائ خو د خرابي هوا له کبله مجسمه په "ريو "کي د کارکوونکو لخوا روښانه سوه.

د ۲۰۰۶ زېږديز کال داکتوبر په مياشت کي چي د "کريسټ د ريډيمر "د مجسمې ۷۵مه کليزه وه د "ريو "د ښار ستر پادري "کارډينل ايورسبيو اوسکار شايد "تر مجسمې لاندي يوه وړه کليسا په نښه کړه چي په نتيجه کي يې ټولو د کاتوليک مذهب لارويانو ته اجازه ورکړه سوه چي هلته د ماشوم د تعميد غسل او د واده مذهبي مراسم ترسره کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. کولوسیوم – ایټالیا

کولوسیوم یا "رومن کولسیوم" چي لومړی د "فلاوین امپیتیاتر" په نامه سره یادېده د ایټالیا د مرکز د روم په مرکزي برخه کي موقعیت لري. کولوسیوم یو "آمپي تیاتر" یعني یو سټیډیوم ته ورته میدان دئ چیري چي په زړه پوري کنسرټونه او د سپورټ په شمول زیات نور مراسم تر سره کیږي. دا تیاتر چي د رومي معماری او رومي انجینری یو دبهترینو ودانیو څخه شمېرل کیږي د روم په امپراطوري کي تر ټولو غټ ترینه تیاتر دئ. د آمپي تیاتر کلیمه چي په رومي ژبه یې داسي (Amphitheatrum Flavium) لیکي د دوو رومي امپراطورانو "وېسپاسیین" او "ټیټوس" د کورنی د نامه څخه تشکیله سوي کلیمه ده.

ددې ودانی کار د میلاد څخه وروسته د۷۰م او ۷۲م کال په منځ کي د "وېسپاسیین" د امپراطوری په دوره کي پېل سوئ دئ چي د میلاد څخه وروسته یې په ۸۰م کال کي، د "ټیټوس" د امپراطوری په دوره کي، کار پای ته ورسېد ، خو د یوولسم رومي امپراطور "ډومیشین" په دوره (۸۱-۹۲) کي یې سمون سوئ او بعضي بدلونونو پکښې رامنځته سوي دي. هېره دي نه وي چي د کولوسیوم پرانستلو په مراسمو کي بېلابېلو لوبو تقریبا سل ورځي ادامه درلودله.

کولوسیوم چي د هګۍ شکل ته ورته بڼه لري ۱۸۸ په ۱۵۲ مترو کي مځکه اشغال کړې چي محیط یې ۵۲۷ متره مربع ته رسیږي. ددې ودانۍ بهرني دېوالونه ۳ قطاره لري چي هر قطار یې بیا په خپل وار سره نیمي دایرې ته ورته ۸۰ ګولایاني لري. په ودانۍ کي ۷۲ د داخلېدو دروازې موجودي دي او دننه پکښې ۵۰۰۰۰ تماشه چیان ځایېدلای سي.

کولوسیوم په پخواني روم کي د "کلاسیکل میتولوژي" پر بنسټ د ډرامو، اعدام، د حېوان دښکارولو او بعضو نورو شیانو سره ترخنګ د پخواني روم د مقابلو (Gladiatorial contests) لپاره استعمال کېده. د پخواني روم د مقابلو (contests Gladiatorial) مقصد د خلګو یا تماشه چیانو ساعت تېری وو چي یوه سړي به د یوه بل کس او یا حیوان سره جنګ کاوه. ددې څخه زیاته موده وروسته د کولوسیوم څخه د ورکشاپو، د نظامي او جنګي کلا او بعضي نورو کارونو لپاره استفاده کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځینو سرچینو له مخې اټکل کیږي چې په کولوسیوم کې د کولوسیوم دګېمونو (لوبو) له امله پنځه سوه زره انسانان او د یوه میلیون په شاوخوا کې حیوانان له منځه تللي دي.

د ۱۲مې او ۱۷مې پېړۍ په شاوخوا کې په کلیسا پوري اړوندو ادارو امر وکړ چې د پراخ کولوسیوم څخه دې په یوه داسې ډول استفاده وسي څو د وطن اقتصادي وضعه نوره هم ښه سي. هغه وو چې د رومن کاتولیک مذهب لوی پېشوا "پوپ سیکسټوس" یو نوی پلان جوړ کړ چې د کولوسیوم څخه به د وړۍ فابریکه جوړوي څو په روم کې د ټولو زنا کونکو (فاحشو) لپاره د کار زمینه مساعده کړي.خو دا چې نوموړی ددې پیشنهاد د وړاندې کولو څخه وروسته په لنډ وخت کې د نړۍ څخه وکوچېد نو د کولوسیوم څخه د وړۍ کمپنۍ جوړه نه سوه.
وروسته په ۱۲۷۱ زېږدیز کال کې "کېرډینل التېئري" په کولوسیوم کې د غوییانو د جنګولو اجازه ورکړه چې حالات یې نور هم ککړ کړل.

په ۱۷۴۹ زېږدیز کال کې "پوپ بېنېډیکټ XIV " د یوې رسمي کلیسا د پالیسی په حیث دا تصدیق کړه چې د کولوسیوم څخه په پخوا وختونو کې د یو داسې ځای کار اخیستل کېده چیري چې به عیسویان له منځه تله او ویجاړېده. ددې حکم د صادرولو په نتیجه کې په کمه موده کې په کولوسیوم کې ښکار منع کړل سو. "پوپ بېنېډیکټ XIV "د کولوسیوم څخه د (Passion of Christ = د عیسی سره مینه) تعمیر په شاني کار اخیسته او د صلیب په شاني یې زیات نور مرکزونه هلته جوړ کړل.
د کولوسیوم څخه ډیرو امپراطورانو او ولسمشرانو د خپلې خوښې کار اخیستئ دئ چې په نتیجه کې یې هلته بېلابیلې پیښې واقع سوي دي.

د ډیرو لاریونو سره ترڅنګ په ۲۰۰۰ زېږدیز کال کې د اعدام پر ضد غټ لاریونونه هم د کولوسیوم مخته وسوه.

دا مشهوره او زړه ته راکښونکې ودانۍ نن سبا د روم د مشهوره ترینو سېل ځایونو څخه شمېرل کیږي چې هر کال په زرګونو ګرځندویان ورځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په روم کي د يوه باغ څخه د کولوسيوم منظره

د کولوسيوم دننه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولوسیوم په شپه کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. د چین دیوال – چین

د چین ستر دېوال د چین په شمال کې یو ډېرین او خاورین دېوال دئ چې د میلاد څخه مخکې د پنځمې او شپاړلسمې پېړۍ په منځ کې جوړ سوئ دئ. دېوال په دې نیت جوړ کړل سو چې د بېلابېلو پاد شاهي دورو په جریان کې به د چین د امپراطورۍ د شمالي سرحدونو دفاع کوي. د چین د ستر دېوال څخه ماسېوا د پنځمې پېړۍ څخه راپدېخوا راز-راز نور دېوالونه هم معمار سوي دي چې د چین د ستر دېوال سره په مقایسه یې کیفیت ښه نه دئ، دبېلګې په توګه سره د چین امپراطور "قین شي هوانګ" په امر جوړ سوئ دېوال یادولائ سو چې د میلاد څخه مخکې د ۲۰۲ او ۲۲۰ کلونو په منځ کې جوړ سو.

د چین دېوال په ختیځ کې د "شانهاګوان" څخه بیا په لوېدیځ کې تر "لوپ نور" پوري غځېدلئ دئ. د لرغون پېژندني پراخي سروې د عصري پرمختللو تخنیکونو په وسیله سره په تیرو نژدې وختونو کې دا معلومه کړه چې دا دېوال ۸۸۵۱،۸ کیلو متره (۵۵۰۰،۳ میله) اوږدوالی لري. ددې فاصلې څخه یې د ۲۲۵۹،۲ کیلو مترو (۳۸۸۹،۵ میلو) په اندازه برخه خپله دېوال نیولې، د۳۵۹،۷ کیلومترو (۲۲۳،۵ میلو) په اندازه برخه یې مرچلونو او د پاته ۲۲۳۲،۵ کیلومترو (۱۳۸۷،۲ میلو) په اندازه برخه یې طبیعي او دفاعي سیمو، لکه غونډیانو او سیندونو، اشغال کړې ده.

د چین د دېوال لنډه تاریخچه:

چینایان د میلاد څخه مخکې په اتمه پېړۍ کې د "دوبي او د مني" په دوره کې لا د دېوال د جوړولو تخنیکونو سره بلد وه. د میلاد څخه مخکې د پنځمې پېړۍ څخه بیا تر ۲۲۱ پېړۍ پوري د "قي" او "ژاو" دولتونو یو پلان جوړ کړ چې د خپل هیواد د سرحدونو دفاع به په یوه ډېره بهترینه او فوق العاده توګه سره کوي. د هغوی نظر داوو چې یو داسې شی به جوړوي چې د کوچنیو حملو او د تورو دجنګونو په مقابل کې ښه رول ولوبوي.
"قین شي هوانګ" چې کله ټوله مخالف ایالتونه فتح کړل نو یې د میلاد څخه مخکې په ۲۲۱ کال کې ټوله چین سره یو کړ او د "قین د کورنۍ (Qin Dynasty)" بنسټ یې کېښېښود. امپراطور د خپلې امپراطورۍ ددفاع په خاطر امر وکړ چې یو نوی دېوال باید جوړ کړل سي چې د شمال نوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پولي او سرحدونه د نورو سنګرونو سره ونښلوی څو د شمال څخه د "کسیونګنو " د وګړو د راتګ مخه ونیسي. دد ېوال د جوړولو په پیل کي لومړی یوازي د خاوري څخه کار اخیستل کېده خو د وخت په تېرېدو سره د کاڼو او ډبرو څخه هم ګټه پورته سوه چي د ډبرو څخه د استفادې سره سم یې د ځارني برجونه ورغول.
په ډېرو سختو حالاتو کي تر یو نیم میلیون زیاتو وګړو دد ېوال په جوړولو کي ونډه واخیسته او همداراز ویل کیږي چي په هر متر کي یوه کس خپل ژوند دلاسه ورکړئ دئ.

د "ټانګ د کورنۍ (Tang Dynasty) " په وخت کي د ېوال د خطر سره مخ وو خو د ۱۳۶۸ او ۱۶۴۴ زېږدیز کال په منځ کي د "مینګ د کورنۍ (Ming Dynasty) " په دوره کي د د ېوال د بیا جوړوني پروژې پیل او پای ته ورسېدې او علاوه پر دې د ېوال نور هم اوږد کړل سو. همداشان په دې زمان کي دد ېوال په شاوخوا کي جلا او ټوټې-ټوټې جوړ سوي د ېوالونه هم د دې ستر د ېوال سره یوځای سول.
د چین د په زړه پوري او زړه راکښونکي ستر د ېوال ساتنه د شاوخوا زرو کلاوو او د ځارنو د برجو څخه کېده. کله چي به دد ښمن قواوي و د ېوال ته رانژدې کېدې نو به دد ېوال ساتونکو د پروړو ، انبارو او لرګو څخه اور بلاوه څو دد ښمن مخه ونیسي او د ښمن ته زیان ورسوي.

سل کاله وروسته لا د هون نژاد ماته نه وه خوړلې، هغه وو چي "مینګ " د مغولو او مانشو (Manchus) سره نابوده جنګونه وکړل. د یادوني وړ ده چي مغول او مانشو د هون د نژاد د نسل څخه شمېرل کیږي. خو د وخت په تېرېدو سره اخیر د چین د ستر د ېوال کار پای ته ورسېد او د ېوال، دد ېوال جوړونکو او د دې د ېوال بنسټ ایښودونکو د چین او دنړۍ په تاریخ کي ځان ته ځای خپل کړ. هېره دي نه وي چي د د ېوال د کار د تمامېدو څخه وروسته کوچیانو ته په جایزه کي په زرګونو کیلومتره مربع مځکه ورکول سوه.

اوس د ېوال په ډېرو ځایونو کي ویجاړ دئ چي له امله یې ګرځندویان اجازه نه لري چي دد ېوال په ځینو ځانګړو او نیم - ویجاړ ځایونو کي وګرځي.
د ېوال په لسګونو غټي دروازې لري چي په ختیځ کي یې د "بوهایي " د سیمي د سرحد سره د "شانهایګوان " په نامه یوه دروازه موجوده ده او په لوېدیځ کي یې د "جیایوګوان " په نامه دروازه موقعیت لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمرلوېدو پر مهال د ستر دېوال منظره

د (Qin Dynasty) د ستر دېوال نقشه

(c) ketabton.com: The Digital Library

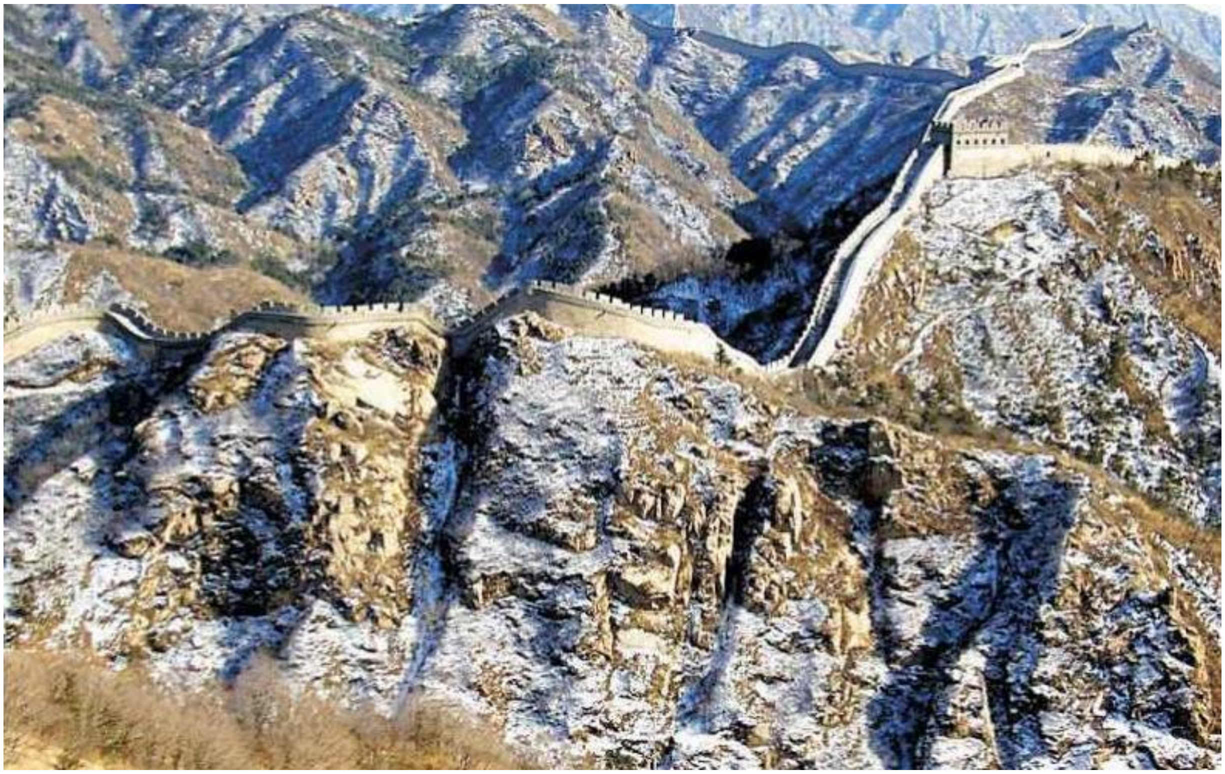

د ژمي په موسم کي پېکينګ ته نژدې د چين د ستر دېوال يوه برخه

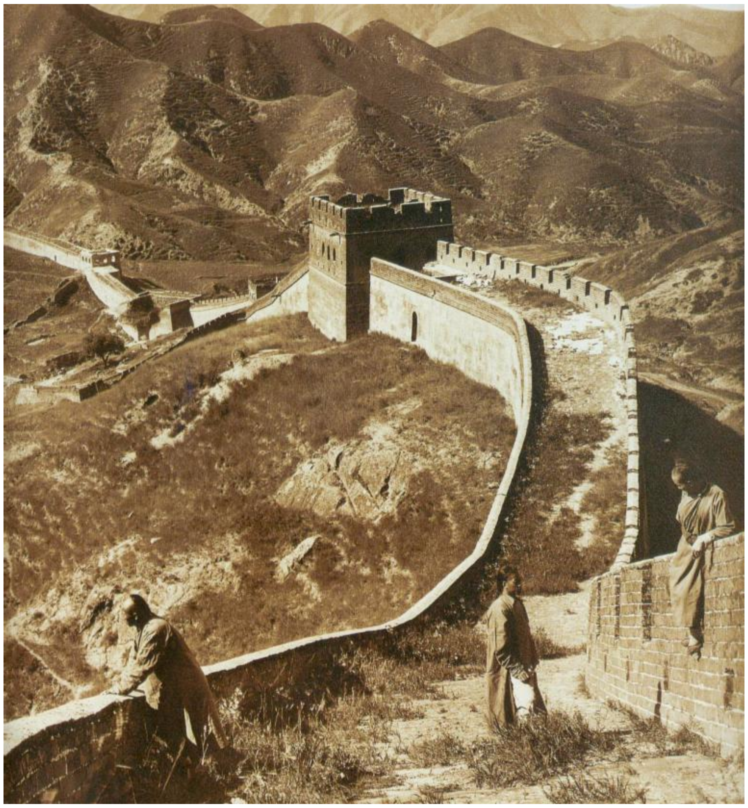

په ۱۹۰۷ زېږديز کال کي د چين د ستر دېوال يو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چین د ستر دېوال یوه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ماچو پیچو – پیرو

"ماچو پیچو خپله د "ماچو پیچو "او د "هواینا پیچو "(پښتو معنی: ځوان غر) په نامه دغرونو په منځ کي راښکېله سیمه ده چي د ۱۷۵۰ مترو په اندازه لوړ د "اروبامبا "په نامه رود پکي بهیږي.
ماچو پیچو چي د "د لاسټ سیټي آف د اینکاس(the Lost City of the Incas) "په نامه سره هم یادیږي د امریکا په جنوب لوېدیځ کي د "پیرو "د "ایروبامبا "په تنګي کي د یوه غره پر سر موقعیت لري. په کچوایي ژبه ماچو پیچو "د یوه زاړه سړي هسکوالی "معنی ورکوي.
ماچو پیچو د "اینکا "په نامه دوګړو یو ښار وو چي د سمندر د سطحي څخه ۲۴۳۰ متره (۸۰۰۰ فوټه) لوړ موقعیت لري. همدارازدا ځای د اینکا دامپراطوری یو دمشهوره ترینو نښو نښانو څخه هم شمېرل کیږي.

تائید سوي سرچیني وایي چي د ۱۴۴۰ زېږدیز کال په شاوخوا کي د "پاچاکوتي "د سلطنت په دوره کي د ماچو پیچو د جوړولو پروژې پیل سوي دي. په دې ځای کي د هسپانویانو ترفتحې، یعني تر ۱۵۳۲ زېږدیز کاله پوري، وګړي اوسېدل. پوهان په دې عقیده دي چي دا ځای د کوم ځانګړي هدف لپاره نه دئ جوړ سوئ ځکه چي ددې ځای د ورتګ لاري ډېري خرابي دي. هغوی په دې باور دي چي دا ځای په پخوا وختونو کي د امپراطورانو، پادشاهانو او نورو پرمختللو خلګو د مېلې او ساعت تیري ځای وو. دا ځای د پرمختللو خلګو، مشرانو او دهغوی د نوکرانو لپاره ودانه لري او پکښې د ۷۵۰ تنو په شاوخوا کي خلګ دشپې پاتېدلای سوای. دیادوني وړ ده چي کله چي به د باران داورېدو په وخت کي هلته پادشاهان نه وه نو به نورو وګړي زیات کم او یا هیڅ نه لیدل کېدل.
کله چي د اینکا سلطنت ماته وخوړه نو ماچو پیچو ته د اوږدې مودې لپار تګ راتګ بند کړل سو او ښار به اکثره وخت ایله – بېله ولاړ وو.

همدارنګه یوه بله ډله پوهان بیا وایي چي ماچو پیچو د اینکا د سلطنت د دفاع لپاره یوه جوړه سوې کلا وه او کله چي هسپانویان راغلل نو د اینکا وګړو ضرورت نه درلود چي دې کلا ته بیا ولاړ سي او د خپل سلطنت دفاع وکړي نو بیې په نتیجه کي تګ – راتګ بند سو. خو دا دلیل بیا په دې سره یو ناکام دلیل دئ چي وایي د ماچو پیچو موقعیت داسي یو موقعیت نه وو چي دهغه ځایه څخه دې د اینکا د سلطنت دفاع سوې وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا اسي هم ویل کیږي چي دا هغه ځای و چیري چي به د کوکاین بلګونه راټولېدل، ځکه هلته د کوکاین ډیري کروندې موجودي وې. خو دا خبره بیا په دې سره کمزوره کیږي چي وایي د هسپانویانو د راتګ څخه وروسته خو هم هلته د کوکاین کروندې موجودي وې نو بیا دې سیمي ته تګ راتګ ولي بند سو.

په تیرو نژدې وختونو کي دا معلومه سوه چي په ۱۸۶۷ زېږدیز کال کي جرمني کان لټونکي او دلرګو سوداګر "اوګوستو بېرنس" د پیرو ددولت په اجازه سره دا غرنی ښار پیدا و لوټ کړ او همدا شاني یې ددې ځای لرغوني خزانې و اروپايي موزیمونه ته ورکړې.
په ۱۹۱۱م زېږدیز کال کي تاریخ پوه "هیرام بینګام" د اینکا په وګړو او امپراطورۍ پسي یوه څېړنه پېل کړه چي ددې څېړني په سفر کي یې ماچوپیچو ددوهم ځل لپار پیدا (کشف) کړ.
دا ځای هغه وخت دنړۍ په کچه مشهور سو کله چي په ۱۹۱۳ زېږدیز کال کي د نېشنل جیوګرافیک چېنل ددې ځای په اړه بشپړ معلومات نړۍ ته وړاندي کړ او په ۱۹۸۳ زېږدیز کال کي دې ځای ته د یونیسکو د جهاني میراث په لیست کي ځای ورکړل سو.

دا د غرو-رغونو په منځ کي زړه راکښونکې شنه سیمه چي نړیوال شهرت لري د ګرځندویانو لپاره ډېر مهم ځای دئ او هر کال د ۴۰۰۰۰۰ په شاوخوا کي ګرځندویان دې ځای ته سفر کوي. خو یونیسکو د ګرځندویانو په دې شمېر سره خوشحاله نه ده، ځکه د یونیسکو ډله بیریږي چي ماچوپیچو ته به د ډیرو ګرځندویانو د تګ راتګ له امله نور زیان هم ورسیږي.
همدا راز د ۱۹۹۰ زېږدیز کال راهیسي دې سیمي ته نژدې هوټلونه او دوکانونه جوړ سوي دي چي د ګرځندویانو د اړتیاوو په پوره کولو کي پوره رول لوبوي. ماچوپیچو ته په پخوا وختونو کي ورتګ ځو ورځي په بر کي نیولې خو په عصري نړۍ کي څوک هلته د بس او اورګاډۍ په وسیله سره په ډېر لنډ وخت کي تلائ سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هوا ينا پيچو (ځوان غر) د سر څخه د ماچو پيچو منظره

په ماچو پيچو کي د اينکا د قصر مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماچوپیچو په۱۹۱۱ز کې

دماچوپیچو په شاوخوا کې د شنو غرونو او خپله دماچوپیچو منظره

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. پترا – اردن

لرغونی ښار پترا د اردن و جنوب ته نژدې ددې هیواد په ختیځ کې د غونډیو په یوه تنګۍ کې موقعیت لري. پترا چې په عربي ژبه د البترأ په نامه سره یادیږي د "نباطیانسیانو (الأنباط) " د مرکز یوناني نوم وو. "نباطیانس (الأنباط) " د جنوبي اردن د عربو او د عربستان په شمال کې د سامي خلګو یوه ډله وه. د پترا په ښار کې شاوخوا ټوله ودانۍ، چې پخوا جوړې سوې وې، ورانې سوې دي.
دا ښار د تجارت او سوداګرۍ ځلورلارۍ بللائ سو، ځکه چې د یمن څخه د "بخور" بوټي ددې لارې و ایران، سوریې، روم او یونان ته انتقالیږي. د بخور بوټي هغه بوټي دي چې په خونو او یا نورو ځایونو کې د ښه بوی د رامنځته کولو لپاره لګیږي. په پترا کې د سوداګرانو د مالي حاصلاتو له امله د پترا چارواکي ښه شتمن سول چې په پترا کې له دوی څخه پاته سوي ودانۍ د هغوی د شتمنتوب نښې بلل کیږي.

نباطیانس (الأنباط) ډیره موده خپله پادشاهي وکړه خو په ۱۰۶ کال کې د روم امپراطورۍ ماته ورکړه او دا سیمه د "عربیې " ولایت یو ښار وګرځېد.
پټ هندي سوداګر سویسزرلېنډي "جین لاوس بورکهاردت " په ۱۸۱۲ زېږدیز کال کې پترا د غربي نړۍ لپاره ددوهم ځل لپاره کشف کړه، په داسې حال کې چې دا مهال د پترا ښار وران سوئ و.
د شلمې پېړۍ په شلمو کلونو کې د لرغون پېژندنې لپاره د پټو شیانو د راسربېره کولو په نیت کیندنې پیل سوې. په پترا کې لومړنۍ پلټنې او کیندنې په ۱۹۲۹ زېږدیز کال کې ترسره سوې چې په ۱۹۳۵، ۱۹۳۷ او ۱۹۵۴ ز کلونو کې پر مخ ولاړې. همدارا ز په ۱۹۵۸ ز کال کې د لرغون پېژندنې برتانوی ښوونځی د پترا د مرکز په کیندلو او پلټلو سره پیل وکړ. ددې وخت څخه بیا تراوسه پورې په دې سیمه کې لرغون پېژندونکې په پلټنو بوخت دي.
هېره دې نه وي چې د قران الکریم د الفجر په سورت شریف کې دا ځای د ثمود په نامه سره ذکر سوئ دئ.

د پترا مهمې او لرغوني ودانۍ:

- د پترا لویه مانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د روم سړک
- المهلمه
- لوړ دقربانۍ ځای
- د خزنې: چې د خزانې خونه هم ورته ویل کیږي په پترا کې تر ټولو مشهوره ودانۍ ده چې د میلاد څخه مخکې په ۸۴م او ۸۵م کال کې جوړه سوې ده. زیاتره پوهان په دې عقیده دي چې دا ودانۍ د "نباطیانس" د سردار "اریتاس III" په امر سره جوړه سوې ده. د "دخزنې" د ودانۍ مخ څلوېښت متره لوړوالی او ۲۵ متره پلنوالی لري.همداشاني څېړونکو او پوهانو په تېرو لنډو وختونو کې دا په ګوته کړې ده چې د "دخزنې" د ودانۍ جوړولو فقط ۳ میاشتې په بر کې نیولې دي. پام رااړونکې خبره داده چې دهغه وخت د معمارۍ دتخنیکونو په وسیله سره د یوې داسې ودانۍ جوړول یو ډېر غټ او بېل کار دئ.
- دیرالبلح (صومعه: مانۍ، چیرې چې روحانین اوسیږي): صومعه په پترا کې تر ټولو غټه ودانۍ ده چې د ښار د مرکزي بازار په شمال لوېدیځ کې په یوه غره کې موقعیت لري. دا ودانۍ د سردار "اوبوډاس I" معبد و.
- د پترا کلیسا: چې په انګلیسي په (Petra Church) نامه سره مشهوره ده د پنځمې پېړۍ په پای کې جوړه سوې کلیسا ده چې د جوړولو دوخت څخه یې بیا پنځوس کاله وروسته د بیاجوړونې پروژې ترسره سوې. ددې کلیسا اندازه ۲۲ په ۱۵ متره کې ده.دمیلاد څخه وروسته د ۶۰۰ کال په شاوخوا کې دا کلیسا په مکمله توګه سره وسوځېدل او ورپسې په لنډ وخت کې د یوې زلزلې له امله ورانه سوه. په ۱۹۹۳ زېږدیز کال کې د پترا دکلیسا په یوه کنج کې ۱۵۲ د "پاپروس لولې" پیدا سوې; دې لولو ته "پترا لولز" هم ویل کیږي. پاپروس یو ډول مصري بوټی دئ چې اوږدې پاڼې لري او په اوبو کې راشین کیږي.

په تیرو نژدې وختونو کې ددې کلیسا په شاوخوا کې نورې کلیساوې هم کشف سوې دي چې په اړه یې یې لاتراوسه زیات معلومات نسته. دا تازه کشف سوې کلیساوې پوهانو د "شنې کلیسا" او د "خط الراس کلیسا" په نامه سره نومولې دي.

- او ځینې نورې ودانۍ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پترا لرغونی ښار په ۱۹۸۵ زېږدیز کال کې د یونیسکو د جهاني میراث په لیست کې ثبت کړل سو. دا ځای د ګرځندویانو لپاره د راز- راز لرغونو ودانیو او تاریخي اثارو د لرلو له امله ډېر مهم دئ.

د "اردن ټایمز" یو راپور لیکي چې د ۲۰۰۲ ز کال د نومبر او ډسمبر په دوو میاشتو کې پترا ته ۵۹ زرو کسانو سفر وکړئ او زیاتوي چې د ګرځندویانو دا شمېره د ۲۰۰۵ زېږدیز کال د شمېرې څخه ۲۵ سلنه کمه سوې ده.

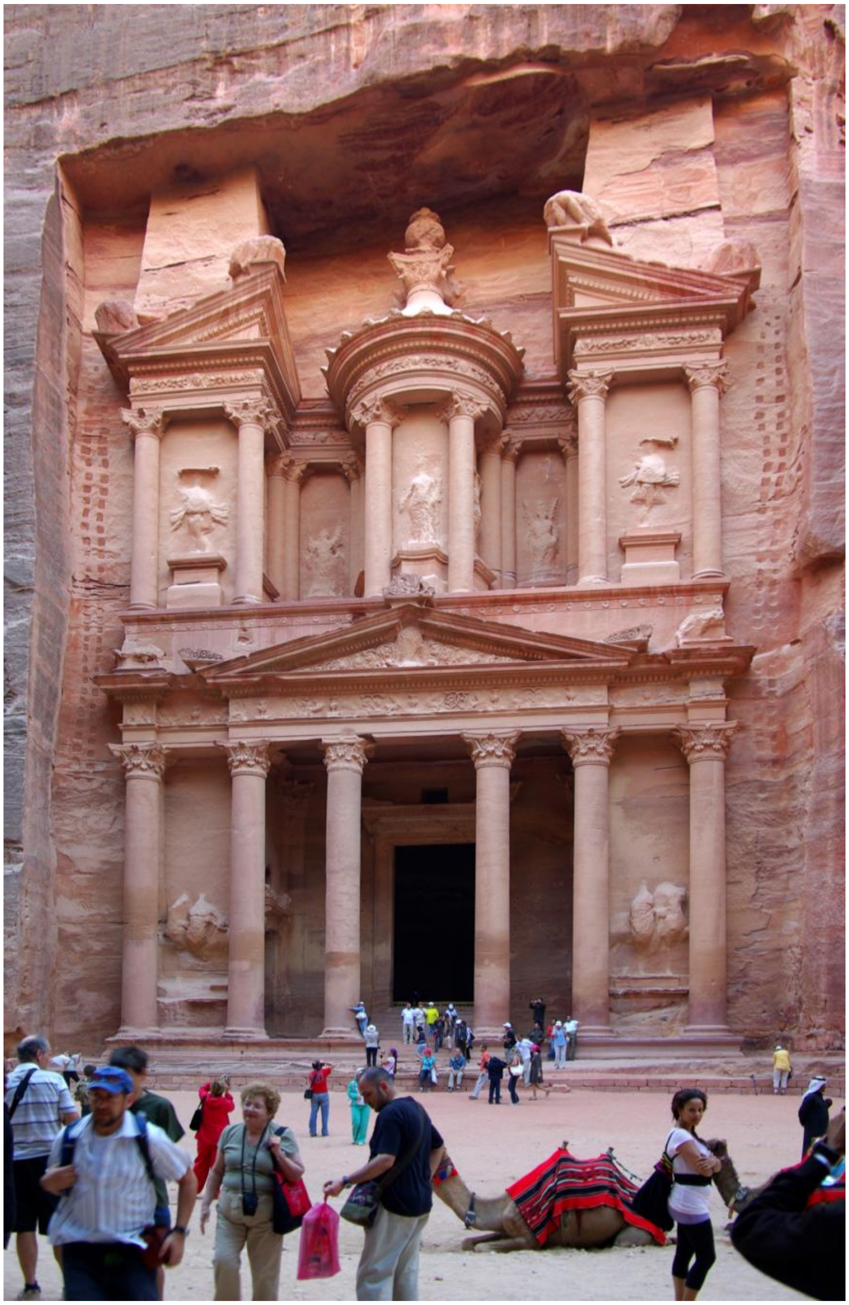

الخزنبه (د خزانې خونه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

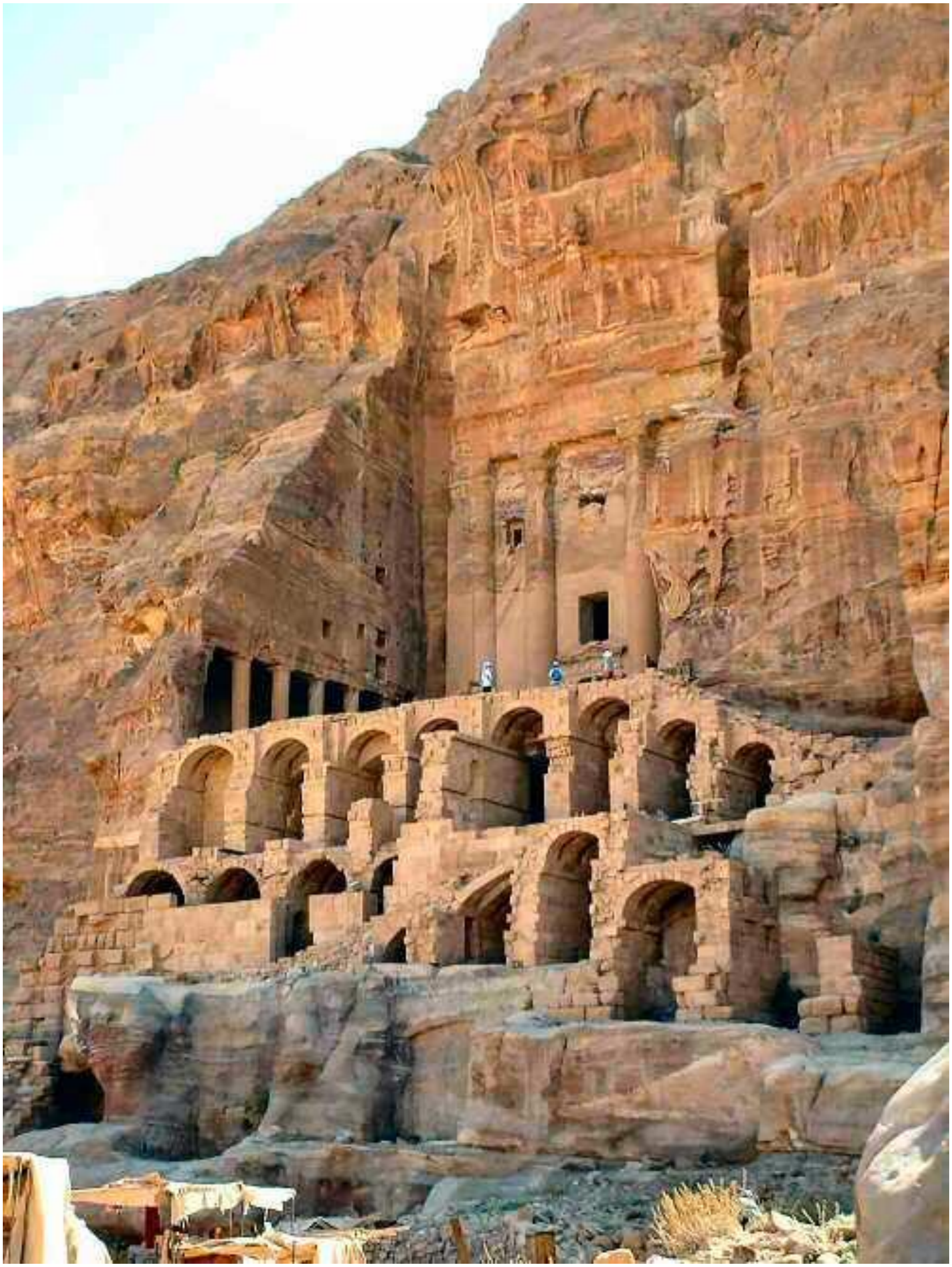

جـــــــرة قبـــر

(c) ketabton.com: The Digital Library

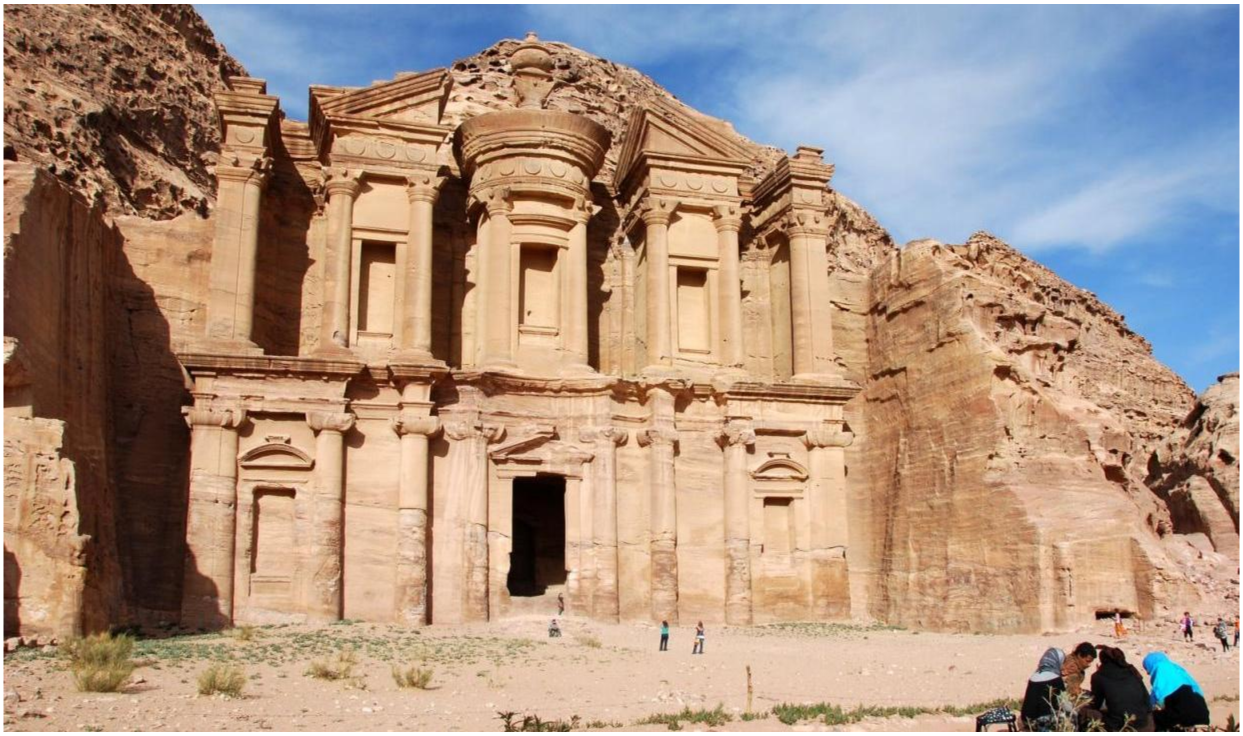

دیرالبلح(صومعه)

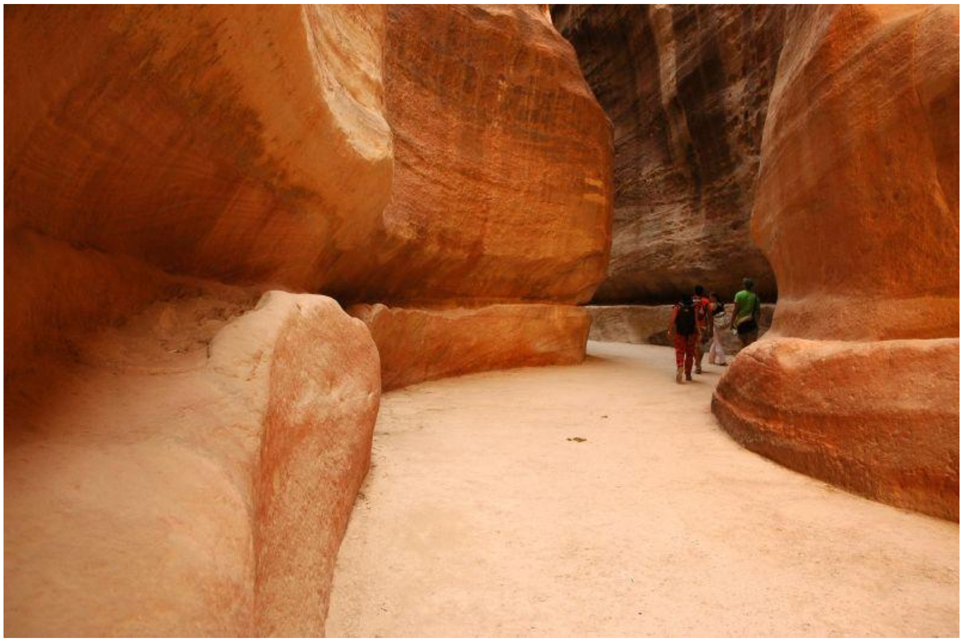

پـــتـــرا ته تللې لاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. تاج محل – هندوستان

تاج محل د هندوستان په شمال کي د "اوتار پرادش" د ايالت د "اګرا" په ښار کي د ممتاز محل پر مقبرې يوه جوړه سوې ښکلې ودانۍ ده چي د مغول د امپراطور شاه جهان په امر سره د هغه د ماندينې ممتاز محل په ياد جوړه سوه.
ممتاز محل چي د ۱۵۹۳ زېږديز کال د اپريل په مياشت کي زېږېدلې وه د ۱۶۳۱ ز کال د جون د مياشتي په ۱۷مه نېټه د نفاس په دوره کي په حق ورسېده.
شاه جهان چي د ۱۵۹۲ ز کال د جنوري پر پنځمه دلاهور په ښار کي زېږېدلئ دئ په ۱۶۳۱ ز کال کي د مغولو د امپراطورۍ ددورې په ستره خوښي کي هغه وخت د غم پر ټغر کښېناست کله چي يې دربيمه ماينه، ممتاز محل، د ځوارلسم کوچني "ګوهاره بېګم" د زوکړې پر مهال دابد لپاره دنړۍ څخه سترګي پټي کړې. ويل کيږي چي پر امپراطور شاه جهان باندي په خپلو ښځو کي ممتاز محل ډيره ګرانه وه.

د ممتاز محل د مړيني څخه پوره يو کال وروسته په ۱۶۳۲ زېږديز کال کي دهغې د مقبرې د ودانۍ کار پيل سو. په زرګونو کسب ګرانو او صنعت ګرانو ددې ودانۍ په جوړولو کي کار وکړ. د ودانۍ د ډيزاين لپاره عبدالکريم مأمورخان، مکرامات خان او کندهاري انجينر استاد احمد لاهوري خپل ډيزاين پېش کړ، هغه وو چي د استاد احمد لاهوري ډيزاين د واکمنو خوښ سو. په ۱۶۴۸ زېږديز کال کي دممتاز محل دمقبرې کار پای ته ورسېد او ددې څخه پنځه کاله وروسته دمقبرې په شاوخوا کي د باغ او نورو تعميرونو، لکه دروازه-روزه، کار پای ته ورسېد.

"جين-بېپټيسټ ټېورنير" زيات کوښښ وکړ چي د "يامونا" په نامه دسيند پر مقابل طرف تاج محل ته ورته يوه بله ودانۍ جوړه کړي، چي هغه به خپله دمغولو د امپراطور لپاره وي او ټوله به د تور مرمر څخه جوړه وي. خو کله چي په ۱۶۶۶ زېږديز کال کي شاه جهان دبنديتوب پر مهال ومړ، نو دا کار هيڅ ترسره نه سو او شاه جهان دمړيني څخه وروسته په تاج محل کي د ممتاز محل څنګته خاورو ته وسپارل سو. د شاه جهان او د ممتاز محل د قبرو سرونه د تابوت په شان جوړ سوي دي؛ چي د شاه جهان دقبر سر د ممتازمحل دقبر تر سر لوړ دئ او همداراز د ممتاز محل مقبره ۵،۱ په ۵،۲ متره کي جوړه سوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج محل **۵۲** متره پلن ، **۵۸** متره لوړ او په لس زره متره مربع مساحت کي له سپينو مرمرو څخه جوړ سوئ دئ. د تاج محل په شاوخوا کي څلوري مناري ډيره موده وروسته جوړي سوې، چي لږ څه کږې دي; هغه په دې چي که کله زلزله وسي نو به مناري پر تعمير نه چپه کيږي. د تاج محل ختيځ ته يو مسجد او په لوېدېځه برخه کي يې يو مېلمستون جوړ سوئ دئ.
ددې ودانۍ سره د چهارباغ يا مغول باغ په نامه يو باغ هم سته چي په **۳۰۰** متره مربع مځکه کي جوړ سوئ دئ او تاج محل ته لا ښکلا وربخښي.

د نړۍ په کچه مشهوره او لرغونې تاج محل هر کال د **۲** څخه تر **۴** ميليونو پوري ګرځندويان ځانته رابولي چي زياتره ګرځندويان هلته د اکتوبر، نومبر او فبروري په مياشتو کي سفر کوي، ځکه چي په دې وخت کي هلته هوا مناسبه وي. تاج محل د هفتې په ټولو ورځو کي د سهار د **۲** بجو څخه بيا د ماښام تر **۷** بجو پوري د ګرځندويانو او ليدونکو پر مخ خلاص وي، خو د جمعې په ورځ د ماپښين د**۱۲** بجو څخه بيا تر **۲** بجو پوري هلته عبادت يا لمونځ کونکي موجود وي.
په **۱۹۸۳** زېږديز کال کي تاج محل د يونيسکو د جهاني ميراث په ليست کي ځان ته ځای خپل کړ.

د تاج محل ودانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج محل ته د داخلیدو دروازه (دروازه-روزه)

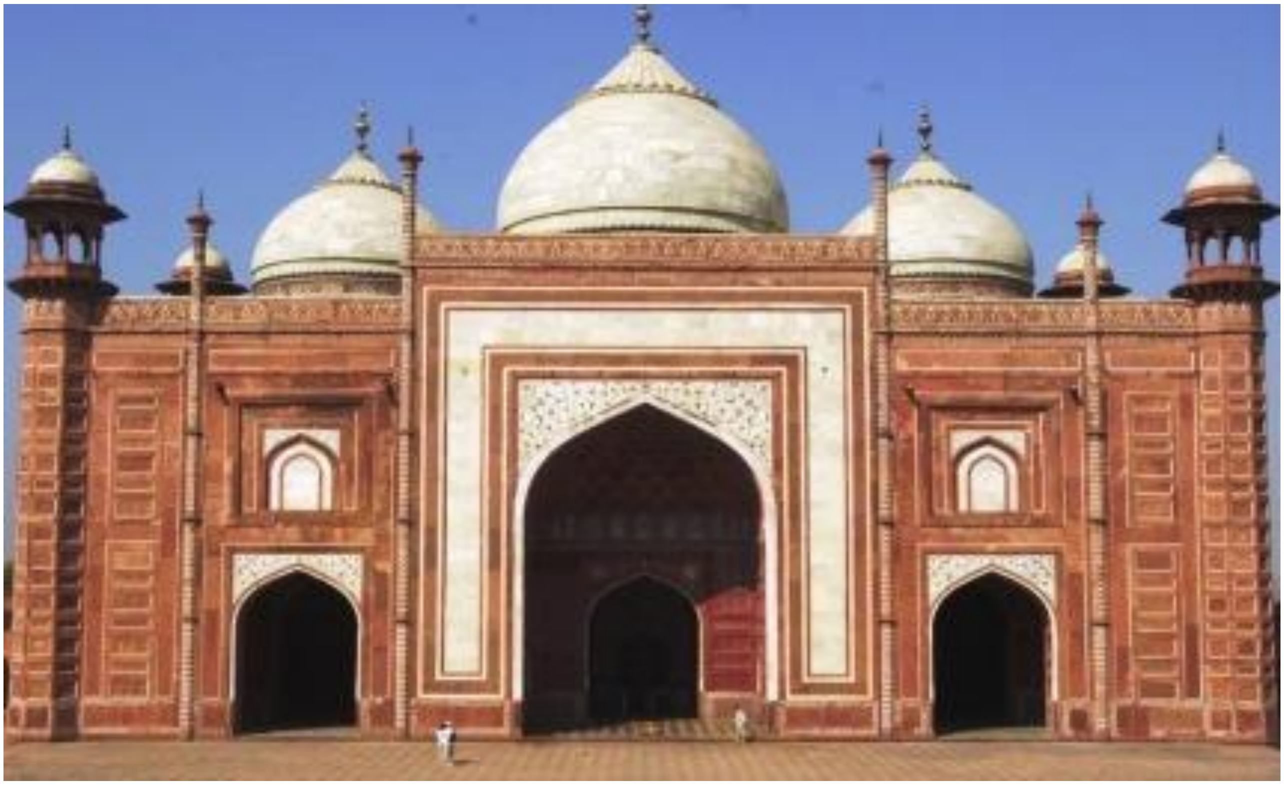

د تاج محل مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ممتاز محل او شاه جهان دمقبرو پر شاوخوا جوړه سوي پنجره

د "یامونا "د سیند دهاخوا څخه دتاج محل یو انځور

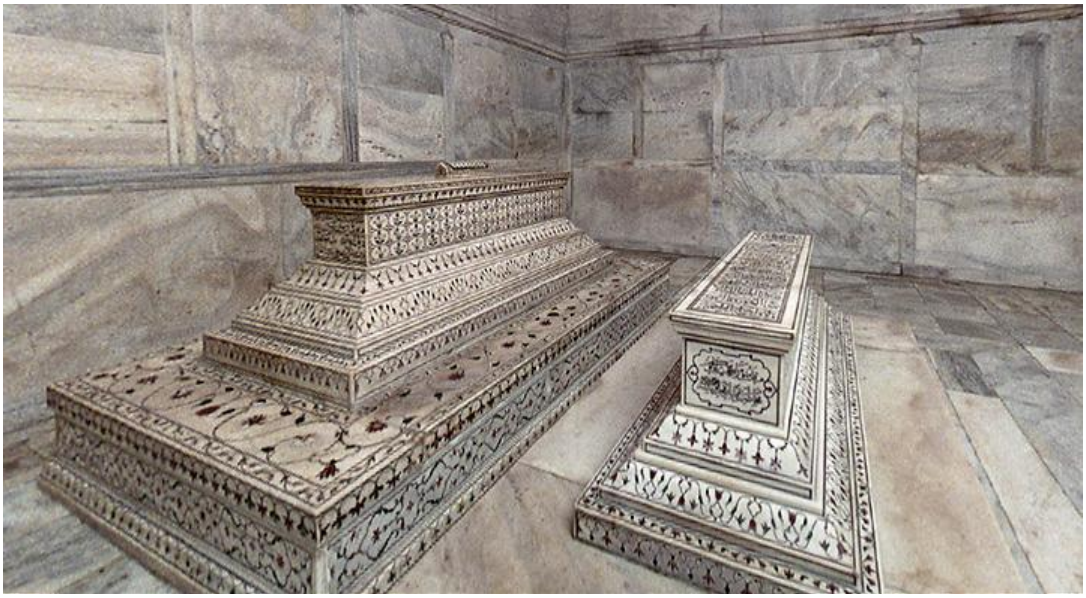

د شاه جهان او ممتاز محل مقبرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرچينې

ددې کتاب د ژباړلو پر مهال د لاندينيو ويبپاڼيو څخه معلومات راټول سوئ او ورپسې ژباړل سوئ دئ:

- د انګليسي ويکيپېډيا
- د هالنډي ويکيپېډيا
- نيو سبون ونډرز ډاټ کام

د ژباړن آثار (ناچاپ):

۱. زما سوی !	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۲. فتبال	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۳. کره کي سپی	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۴. سره زر	د ماشومانو لپاره	ژباړه
۵. د نړۍ اووه عجايبې	همدا آثر	ژباړه
۶. د نوبل جايزه او ګټونکي يې*	ژوندليکونه او ...	ژباړه
۷. درې ماشومان او يو ستوری	ناول	ژباړه

د نوبل جايزه او ګټونکي يې*: دغه آثر تراوسه بشپړ نه دئ، خو په لنډه موده کي به يې ژباړه مکمله سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پــــای

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library